

заощаджень для майбутніх поколінь дуже важко вирішити за рахунок ресурсів Пенсійного фонду, адже в останні роки його коштів не вистачає навіть для покриття поточних витрат.

Отже, проблема використання цільових фондів саме для вирішення завдань політики активізації інвестиційних процесів полягає у наступному — першочергово вони створюються для акумулювання заощаджень та покриття цільових витрат у поточному році, а не з метою створення додаткових заощаджень для наступних років у разі перевищення видатків над доходами фонду. Виходом з даної ситуації має стати, з одного боку, створення передумов для довгострокових заощаджень, з іншого — підвищення ефективності інвестування в економіку України в цілому.

Слід зазначити, що не лише державні фонди можуть виступати як джерела довгострокових заощаджень. Це можуть бути заощадження у вигляді інвестицій від недержавних організацій (інститути спільного інвестування, недержавні пенсійні фонди, недержавні страхові компанії), які можуть бути залучені державою з метою використання їх для активізації інвестиційних процесів в економіці України (підтримки окремих секторів економіки, недопущення системних криз в цілому по країні та ін.).

УДК 336.71

**Б. В. Самородов,**

канд. техн. наук, доцент, докторант кафедри  
банківської справи,  
ДВНЗ «Університет банківської справи»  
Національного банку України, м. Київ

## **ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИМИ БАНКАМИ ІНСТРУМЕНТУ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ АКТИВІВ ПРИ ВИХОДІ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ**

Банкіри прогнозують у найближчі п'ять-сім років бум у сфері сек'юритизації активів. Це зумовлено в першу чергу швидким зростанням кредитних портфелів банків. На думку учасників ринку, в 2011—2012 роках банки сек'юритизують активи не менш ніж на \$ 2—3 млрд [1, 3]. Напевно сек'юритизацію у першу чергу будуть проводити великі банки з іноземним капіталом. Наприклад, «Райффайзен Банк Аваль», УкрСиббанк.

За оцінками експертів, частка класичної сек'юритизації на банківському ринку становить менше 40 %. Інструмент сек'юрити-

зації вже кілька років активно використовує банк «Аркада». Це забезпечує банк додатковими ресурсами для видачі населенню нових іпотечних кредитів, так як депозитних вкладів для кредитування покупки житла недостатньо. Банк «Аркада» не продає свій кредитний портфель іноземним інвесторам, а вважає за краще співпрацювати (що цілком зрозуміло) з «Іпотечною компанією «Аркада-Фонд». За даними прес-служби банку «Аркада», «Аркада-Фонд» випускає облігації та розміщує їх серед інвесторів на відкритому ринку. Покупцями облігацій іпотечної компанії є комерційні банки, недержавні пенсійні фонди і страхові компанії. Гроші, залучені в ході розміщення облігацій, фонд використовує для покупки у банку «Аркада» прав вимоги за кредитами, виданими фізособам для придбання житла.

Другим після банку «Аркада» проводити сек'юритизацію почав Міжнародний іпотечний банк (МІБ). Банк уклав угоду з американською корпорацією Overseas Private Investment Corporation.

У 2006 р. і «Дельта Банк» провів операцію по сек'юритизації активів, обсяг якої склав 850 млн грн. Банк випустив облігації терміном на 1 рік. Забезпеченням по цих цінних паперів виступив портфель споживчих кредитів. Банк отримав від угоди цілий ряд переваг. Зокрема, списав з балансу частину ризикових активів, поліпшивши тим самим показник адекватності капіталу. Також важливими достоїнствами сек'юритизації для «Дельта Банку» як позичальника стало отримання доступу до додаткового джерела ресурсів і новим групам спеціалізованих інвесторів [3].

У 2007 р., класичну схему сек'юритизації активів реалізував Приватбанк, списавши з балансу активи в сумі \$ 180 млн. Випуск паперів був проведений декількома траншами: перший — на \$ 134,1 млн з прибутковістю LIBOR + 2,1 %, другий — на \$ 36,9 млн з прибутковістю LIBOR + 3,75 %. Облігації українського емітента отримали від міжнародних рейтингових агентств інвестиційні рейтинги, що перевищують суверенний рейтинг України [3]. Зокрема, першому випуску облігацій був привласнений рейтинг «Ваа3» від агентства Moody's і «BBB-» від агентства Fitch. Сек'юритизація дозволила фінансовій установі привести у відповідність терміни, на які видані кредити і залучені кошти, і тим самим виконати рекомендації Національного банку щодо усунення розривів у строках розміщення активів та залучення пасивів. При цьому представники Приватбанку відзначили, що для вдалого продажу сек'юритизованих активів необхідно перебудувати принципи формування кредитного портфеля. Вони зробили висновок, що при формуванні кредитного портфеля спочатку

все необхідно стандартизувати, тобто заздалегідь готувати активи до сек'юритизації.

Укргазбанк випустив і повністю розмістив перші в Україні трирічні іпотечні облигації на суму 50 млн грн з прибутковістю 10,5 % річних. Дані цінні папери забезпечуються іпотечним покриттям, яке складається з прав вимоги за іпотечними кредитами та інших активів. Перший досвід, мабуть, надихнув керівництво, так як у майбутньому фінансова установа планує здійснити другий випуск іпотечних облигацій. На цей раз приблизно на 500 млн грн із прибутковістю 9,7—9,8 % річних.

Однак, враховуючи вищезазначене, слід зазначити, що сек'юритизація поки не набула широкого розповсюдження на банківському ринку України. Крім того, не відомі випадки сек'юритизації активів українськими компаніями, що не мають статусу банківських установ. Весь свідомий банківський світ користується цим інструментом. Розвивати цей ринок заважає цілий ряд причин. По-перше, банки поки не завжди намагаються стандартизувати видавані кредити. По-друге, інвесторів, як правило, цікавлять довгі активи, зокрема, іпотечні кредити. Іпотечні портфелі — найпривабливіші зараз для інвесторів. При купівлі активів інвесторів цікавить багато факторів, зокрема, термін кредиту.

Експерти відзначають, що проводити сек'юритизацію активів для залучення грошей на зовнішніх ринках банку має сенс тільки після того, як його активи досягнуть певного розміру [2]. Зазвичай для того, щоб процес сек'юритизації успішно пройшов на міжнародному ринку, пул банку повинен становити не менше \$ 100 млн. У протилежному випадку банк не отримає очікуваної вигоди через високі витрати на проведення операції.

Ще однією причиною відмови від сек'юритизації є дорожнеча її проведення. Як правило, як було зазначено вище, витрати на сек'юритизацію становлять не менше 3,5% вартості проданих активів. Будь синдигований кредит обходиться банку набагато дешевше, ніж продаж портфеля.

### ***Список літератури***

1. Зростання реального ВВП України в 2010 р. становитиме 3,3 % / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/moody-s-rost-realnogo-vvp-ukrainy-v-2010-g>
2. Какие риски встретит бизнес в 2011 году / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://ubr.ua/business-practice/own-business/kakie-riski-vstretit-biznes-v-2011-godu-73392>

3. Лернер Ю. И. Экономические инструменты производственной и предпринимательской деятельности в условиях неопределенности и рисков. Часть II. Том 7. Экономические инструменты эмиссии и обращения ценных бумаг / Ю. И. Лернер. — Х.: Тимченко, 2008. — 544 с.

УДК 330.341.12

**О. І. Самсонова,**

ст. викладач кафедри банківської справи  
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,

**Ю. В. Тихоненко,**

канд. техн. наук, доцент кафедри  
загальноекономічних дисциплін,  
Державний інститут підготовки кадрів  
Міністерства промислової політики України

## **ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ**

Сучасний етап економічного розвитку України дуже нагадує позиції економіки «південноазійських тигрів» наприкінці ХХ століття. На відміну від них, найбільш значним недоліком стану економіки України є її концентрація на продукті, сукупному доході і пропозиції певних товарів, а не на правах людей та можливостях, які ці права генерують. Іншими словами, сучасний етап розвитку української економіки конче потребує створення і ефективного використання значного інтелектуального потенціалу, впровадження наявних можливостей кадрового потенціалу та широкого запровадження переваг інноваційної моделі зростання економіки.

У країнах південно-східної Азії саме технологічні інновації зробили можливим використання конкурентних переваг потужними транснаціональними економічними структурами, а саме:

—можливості значного здешевлення та підвищення якості ресурсної бази розвитку. Тобто компанії, що оперують глобально, мають змогу розміщувати виробництво у регіонах з найбільш оптимальним сировинним забезпеченням, проте використовувати комплектуючі вироби найвищої якості незалежно від місця їх виготовлення;

—переваги опанування збутом на різних регіональних ринках. Це подовжує життєвий цикл товару, адже якщо на одних ринках товар вже виходить з ринку, для інших ринків він може бути інноваційним товаром із високим потенціалом попиту, що і дозволяє отримувати більшу економію на масштабі;